

Wybór biegłego rewidenta

Cztery kroki do zwiększenia skuteczności procesu wyboru
biegłego rewidenta

PODSUMOWANIE OPRACOWANIA WYDANEGO W 2013 R.

Zasady dotyczące tłumaczenia dokumentu FEE pt. „Wybór biegłego rewidenta. Cztery kroki do zwiększenia skuteczności procesu wyboru biegłego rewidenta”, wydanego we wrześniu 2016 r.

Niniejsza publikacja jest tłumaczeniem dokumentu opracowanego przez Federację Europejskich Księgowych – FEE (Fédération des Experts-comptables Européen - Federation of European Accountants) pt. „Wybór biegłego rewidenta. Cztery kroki do zwiększenia skuteczności procesu wyboru biegłego rewidenta” (oryginalny tytuł: „Auditor selection: 4 steps to a more effective process”). Dokument został wydany we wrześniu 2016 r.

Pełną odpowiedzialność za tłumaczenie tekstu ponosi Krajowa Izba Biegłych Rewidentów. FEE nie odpowiada za zawartość dokumentu w języku polskim ani za poprawność tłumaczenia. W przypadku jakichkolwiek wątpliwości, czytelnik powinien odwołać się do wersji angielskiej, dostępnej bezpłatnie na stronie FEE:

http://www.fee.be/images/publications/auditing/Views_Auditor_selection_best_practices_final.pdf

W celu wykorzystania dokumentów wydawanych przez FEE, w całości lub częściowo, zarówno w oryginalnej wersji językowej, jak i po przetłumaczeniu na inne języki, należy uprzednio uzyskać zgodę FEE.

O DOKUMENCIE

Jednostki dokonują dziś rotacji biegłych rewidentów częściej niż miało to miejsce w przeszłości. Prawidłowo przeprowadzony proces wyboru biegłego rewidenta ma kluczowe znaczenie dla zapewnienia wysokiej jakości badania i niezależności biegłego rewidenta. Mając to na uwadze, FEE opracowało czteroetapową metodę zapewnienia wysokiej jakości procesu wyboru biegłego rewidenta. Etapy te zostały określone w dokumencie wydanym w 2013 r. pt. *Wybór biegłego rewidenta. W kierunku dobrych praktyk*¹, który opracowano w oparciu o wyniki badania przeprowadzonego wśród interesariuszy w Europie oraz efekty pracy zespołu ekspertów.

Niniejsze wytyczne mają na celu pomóc 1) jednostkom – w przeprowadzeniu procesu wyboru biegłego rewidenta oraz 2) interesariuszom – w ocenie procedur wyboru biegłego rewidenta stosowanych przez jednostkę.

Ponadto, wytyczne te można stosować niezależnie od obowiązujących przepisów, kraju, segmentu rynku, w którym działa jednostka oraz rozmiaru jednostki, a więc na przykład w przypadku jednostek zainteresowania publicznego oraz małych i średnich przedsiębiorstw (MŚP). Ze względu na występujące w Europie różnice w zakresie ustawodawstwa oraz struktur zarządzania w jednostkach, warto wziąć pod uwagę lokalne prawo spółek oraz wymogi dotyczące ładu korporacyjnego.

JAK PRZYGOTOWAĆ SIĘ DO WYBORU BIEGŁEGO REWIDENTA

Należyte przygotowanie ma kluczowe znaczenie dla wyboru biegłego rewidenta, który spełnia oczekiwania jednostki, dlatego warto zainwestować w to przedsięwzięcie i zabezpieczyć się przed ryzykiem wybrania niewłaściwego kandydata. Przygotowując się do procesu wyboru biegłego rewidenta, wskazane jest:

- ustalenie ram czasowych procesu wyboru
- opracowanie dokładnej procedury wyboru. Proces wyboru powinien opierać się na solidnych i odpowiednio skonstruowanych zasadach, a do jego przeprowadzenia należy stosować techniki zarządzania projektami
- jednoznaczne przedstawienie zaproszonym do składania ofert podstawowych celów procesu wyboru i oczekiwań jednostki
- stosowanie podejścia przewidującego, że wszyscy biegli rewidenci/firmy audytorskie biorące udział w procesie wyboru otrzymały takie same informacje
- zapraszając biegłych rewidentów/firmy audytorskie do składania ofert, należy rozważyć następujące kwestie:
 - czy zaprosić do złożenia oferty dotychczasowego biegłego rewidenta?
 - ilu biegłych rewidentów/firm audytorskich zaprosić do składania ofert? Z uwagi na ograniczenia czasowe, zaleca się zapraszanie do składania ofert nie więcej niż sześciu firm audytorskich.
 - ostateczny wybór powinien rozstrzygnąć się pomiędzy dwójką kandydatów
- zmianę dotychczasowego biegłego rewidenta/firmy audytorskiej należy zaplanować odpowiednio wcześniej

¹ *Wybór biegłego rewidenta. W kierunku dobrych praktyk*, Federacja Europejskich Księgowych, październik 2013 r.
http://www.fee.be/index.php?option=com_content&view=article&id=1365&Itemid=106&lang=en

CZTERY ETAPY WYBORU BIEGŁEGO REWIDENTA

Proces przygotowania do wyboru biegłego rewidenta należy realizować krok po kroku. Wybór biegłego rewidenta zalecamy przeprowadzić w czterech etapach:

1. gromadzenie informacji
2. wstępna selekcja biegłych rewidentów/firm audytorskich, którzy zostaną zaproszeni do udziału w procesie wyboru
3. opracowanie kryteriów wyboru biegłego rewidenta/firmy audytorskiej
4. gradacja kryteriów

Etap 1: Gromadzenie informacji

Wybór biegłego rewidenta a ład korporacyjny w jednostce

Z prawnego punktu widzenia, biegły rewident jest oficjalnie wyznaczany/wybierany przez udziałowców lub inne osoby sprawujące nadzór nad jednostką. Biegły rewident jest z reguły wybierany na podstawie rekomendacji rady nadzorczej lub komitetu ds. audytu².

Przyjęte podejście warto dostosować do charakteru jednostki. W przypadku jednostek zainteresowania publicznego i innych dużych jednostek, celowe może być włączenie w proces wyboru biegłego rewidenta niezależnych członków rady nadzorczej lub komitetu ds. audytu. Włączenie w proces wyboru biegłego rewidenta dyrektorów i udziałowców będzie wskazane w przypadku mniejszych podmiotów niebędących spółkami giełdowymi.

Czy włączać w proces wyboru dział zamówień?

Relacja między biegłym rewidentem/firmą audytorską a badaną jednostką wykracza poza ramy zwykłej transakcji kupna-sprzedaży. Badanie sprawozdań finansowych historycznie miało służyć udziałowcom, natomiast obecnie coraz częściej jest przeprowadzane z myślą o inwestorach czy nawet o społeczeństwie.

Zważywszy, że za jakość badania odpowiadają wszyscy uczestnicy łańcucha sprawozdawczości finansowej, temat ten powinien znaleźć się w centrum dyskusji. W związku z tym, podejmując decyzję o „zakupie” usługi badania należy kierować się oceną wszystkich istotnych kryteriów (patrz poniżej), a nie jedynie kryterium najtańszej ceny. W niektórych modelach ładu korporacyjnego istnieje nawet zakaz włączania w proces wyboru biegłego rewidenta kadry zarządzającej.

Etap 2: Wstępna selekcja biegłych rewidentów/firm audytorskich, którzy zostaną zaproszeni do udziału w procesie wyboru

Określenie potrzeb jednostki

Potrzeby jednostki należy odpowiednio określić jeszcze przed rozpoczęciem procesu wyboru biegłego rewidenta. Potrzeby te mogą być związane z koniecznością zapewnienia zgodności z przepisami lub dokonania oceny obecnego podejścia do badania i usług świadczonych przez biegłego rewidenta/firmę audytorską. Warto także rozważyć, czy jednostka dokonuje wyboru we właściwym momencie.

² Więcej informacji: *Dokument informacyjny: wpływ reformy audytu na rolę komitetów ds. audytu w Europie*, Federacja Europejskich Księgowych, listopad 2015 r.

http://www.fee.be/images/publications/company_law/160115_Impact_of_audit_reform_on_audit_committee.pdf

Niezależność biegłego rewidenta

Składający ofertę biegły rewident powinien przedstawić oświadczenie zarządu firmy audytorskiej, w którym znajdują się informacje na temat niezależności biegłego rewidenta od jednostki oraz sposobu kontroli i zapewnienia niezależności przez samego biegłego rewidenta. Wybierając biegłego rewidenta, jednostka powinna także zweryfikować usługi związane z badaniem oraz usługi nie związane z badaniem, świadczone przez kandydujących do wyboru na przestrzeni ostatnich lat, jak również ocenić stopień spełnienia innych wymogów dotyczących niezależności.

Etap 3: Opracowanie kryteriów wyboru biegłego rewidenta

W zależności od potrzeb i celów określonych na poprzednim etapie, można zastosować następujące kryteria oceny kandydatów:

- **podejście do całokształtu działalności**
 - model biznesowy firmy audytorskiej oraz system zarządzania i nadzoru
 - stosowanie przez firmę audytorską wewnętrznych procedur zapewniających zachowanie niezależności i przestrzeganie innych wymaganych zasad
- **podejście do badania**
 - opis metodologii, jaką biegły rewident zamierza zastosować
 - obszary jednostki o szczególnym znaczeniu i strategia, jaką biegły rewident/firma audytorska będzie stosować do ich badania
 - ogólny plan badania zapewniający odpowiednie wykonanie usługi
 - wiedza na temat rodzaju działalności jednostki
 - doświadczenie w branży, w której działa jednostka (tam, gdzie to ma znaczenie)
 - stosowanie narzędzi informatycznych
 - korzystanie z pomocy ekspertów powiązanych lub stowarzyszonych z firmą audytorską i ekspertów zapewnionych przez stronę trzecią (o ile to konieczne)
- **strategia komunikacji**
 - dodatkowe sprawozdanie, w którym biegły rewident przedstawi słabe obszary w zakresie systemu kontroli wewnętrznej
 - kroki podejmowane w celu zapewnienia terminowego dostarczenia informacji
 - zasady zapewniające stały kontakt z kluczowym biegłym rewidentem i kierownictwem w razie potrzeby uzyskania różnego rodzaju wyjaśnień (telefonicznych) czy organizacji krótkich spotkań w ciągu roku
- **reputacja:** biegły rewident/firma audytorska powinna zademonstrować, że posiada dobrą reputację i postępuje zgodnie z zasadami etyki zawodowej. Przy ocenie kandydata pomocne może być także korzystanie z referencji.
- **potwierdzenie jakości badania:** wybierając biegłego rewidenta, jednostka powinna zapoznać się z systemem wewnętrznej kontroli jakości firmy audytorskiej na podstawie prezentacji przedstawionej przez biegłego rewidenta/firmę audytorską i dostępnej dokumentacji
- **ocena kluczowego biegłego rewidenta:** organ wybierający biegłego rewidenta powinien odbyć spotkanie z kluczowym biegłym rewidentem, który miałby odpowiadać za badanie jednostki. Pozwoli to ocenić, czy spełnia on zdefiniowane w dokumentacji przetargowej oczekiwania wobec firmy audytorskiej wykonującej badanie.

- **zarządzanie personelem:**
 - **kwalfikacje**
 - kwalifikacje członków zespołu, który miałby przeprowadzić badanie
 - włączenie ekspertów z poszczególnych obszarów, jak na przykład podatki, usługi aktuarialne itd., którzy zapewnią wyższą jakość badania, w zależności od uwarunkowań branży
 - **szkolenie**
 - obowiązkowe doskonalenie zawodowe
 - **doświadczenie**
 - fachowa wiedza kluczowego biegłego rewidenta
 - odpowiednia ranga członków zespołu mającego przeprowadzać badanie i ich udokumentowane osiągnięcia na odnośnym stanowisku
 - odpowiednia wiedza i międzynarodowe kontakty zespołu wykonującego badanie (jeśli to konieczne)
 - posiadanie przez firmę audytorską i/lub zespół przeprowadzający badanie odpowiedniej wiedzy fachowej i znajomości branży
 - **dostępność biegłego rewidenta/firmy audytorskiej**
 - dostępność kluczowego biegłego rewidenta
 - historia zatrudnienia, tj. wykaz rotacji członków zespołu w poprzednich latach
- **zasięg geograficzny:** ważny w przypadku badania jednostek międzynarodowych
- **ubezpieczenie biegłego rewidenta/firmy audytorskiej:** biegły rewident/firma audytorska powinna przestrzegać obowiązujących przepisów lub wymogi wynikające z potrzeb jednostki, branży i uwarunkowania
- **cena:** wykonanie usługi badania powinno zostać zlecone firmie audytorskiej składającej najbardziej opłacalną, a nie najtańszą ofertę. Takie podejście pozwoli uniknąć obniżenia jakości badania.

Aby wybrać najbardziej opłacalną ofertę, organ wybierający biegłego rewidenta powinien ocenić zaproponowaną cenę, przy jednoczesnym uwzględnieniu:

- dostępności kluczowych członków zespołu mającego przeprowadzić badanie oraz zasobów, jakimi dysponuje biegły rewident/firma audytorska
- fachowej wiedzy i kwalifikacji personelu
- liczby godzin pracy oczekiwanej od poszczególnych kategorii ekspertów
- podejścia do ryzyka i metodologii badania: oba aspekty mogą mieć istotny wpływ na cenę dla obu stron (np. zwiększenie wydajności, zaangażowanie ekspertów, wizyty w jednostce itd.)
- **zarządzanie relacjami z klientem i umiejętności interpersonalne**
 - składający ofertę biegły rewident/firma audytorska potrafią zapewnić dobrą współpracę z zarządem, pracownikami oraz osobami sprawującymi nadzór nad jednostką, z zachowaniem obiektywizmu, niezależności i przejrzystości
 - dobre relacje i pozytywne nastawienie nie świadczą o braku niezależności czy konflikcie interesów po stronie biegłego rewidenta. Należy dokonać rozróżnienia pomiędzy zawodowym sceptycyzmem a współpracą.

- **możliwość wprowadzania ulepszeń:** biegły rewident powinien wykazać się umiejętnością usprawnienia badania, na przykład dzięki korzystaniu z odpowiednich technologii

Etap 4: Gradacja kryteriów

Dokonując oceny biegłego rewidenta należy uwzględnić szereg kryteriów. Niektóre z nich łatwo poddają się ocenie, jak na przykład kryteria obiektywne, uwzględniające fakty, zaś inne mogą być bardziej subiektywne (kryterium „umiejętności miękkich”).

Nie wszystkie kryteria mają istotne znaczenie dla każdej jednostki, dlatego ich ważność należy ustalać indywidualnie. Należy pamiętać o przypisaniu odpowiedniej wagi kryteriom istotnym dla badanej jednostki.

Federation of European Accountants

Avenue d'Auderghem 22-28

1040 Brussels

T: +32 (0)2 893 33 60

E: secretariat@fee.be

www.fee.be

@FEE_brussels

Federation of European Accountants

Federacja Europejskich Księgowych (Federation des Experts-comptable Europeens - FEE) skupia 50 organizacji zawodowych księgowych i biegłych rewidentów z 37 krajów Europy. Członkami FEE jest ponad milion zawodowych księgowych, zatrudnionych na różnorodnych stanowiskach. FEE wypowiada się w imieniu środowiska zawodowego z Europy, uwzględniając przy tym interes publiczny.

FEE jest wpisana do europejskiego rejestru służącego przejrzystości (Transparency Register) pod numerem 4713568401-18.